

Karolina Kotulewicz-Wisińska

STOSUNKI POLSKO-RUMUŃSKIE W LATACH 2009–2017. WYBRANE PROBLEMY

Wprowadzenie

W bieżącym roku kalendarzowym Polska i Rumunia obchodzą jubileusz 100-lecia odzyskania niepodległości, a w 2019 r. obydwa państwa będą obchodzić setną rocznicę nawiązania stosunków dyplomatycznych¹. Fakt ten powoduje, że warto jest przyjrzeć się nie tylko problemowi współpracy dwustronnej między Polską i Rumunią, ale i spróbować wskazać współczesne wyzwania przed jakimi stają te państwa oraz jakie w tym zakresie podejmują działania. Współcześnie państwa te łączą nie tylko wydarzenia z przełomu lat 80. i 90. XX w., które były związane z upadkiem komunizmu w Europie Środkowej, ale przede wszystkim proces rozszerzenia na wschód kontynentu Unii Europejskiej czy przyjęcie Polski² i Rumunii³ do Paktu Północno-Atlantyckiego (NATO).

Obecnie obszary współpracy Polski i Rumunii wyznacza członkostwo obydwu państw w Unii Europejskiej, w NATO i położenie geograficzne w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Czynnikiem ten determinuje działania Polski i Rumunii na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy politycznej i współpracy gospodarczej. Jeżeli do tego dołożymy takie kwestie, jak: konflikt zbrojny

---

¹ Nawiązanie stosunków dyplomatycznych między Polską i Rumunią nastąpiło 12 czerwca 1919 r. Zob.: *Początek stosunków dyplomatycznych z Rumunią*, https://bukareszt.msz.gov.pl/pl/wspolpraca_dwustronna/historia_i_dyplomacja/bukareszt_ro_a_312/bukareszt_ro_a_312 [dostęp: 12.10.2018].

² Polska uzyskała członkostwo w NATO 12 marca 1999 r.

³ Rumunia jest członkiem NATO od 29 marca 2004 r.

na wschodzie Ukrainy, napływ uchodźców na kontynent europejski z Afryki, Bliskiego Wschodu i Azji, terroryzm międzynarodowy, plany wyjścia Wielkiej Brytanii z UE czy problematykę stosunków państw Europy Środkowo-Wschodniej z organami UE, realizacja unijnego programu „Partnerstwo Wschodnie”, to tworzy się pewien obraz sytuacji, która z jednej strony wymusza na Polsce i Rumunii podjęcia nie tylko konsultacji, ale i konkretnych działań. W związku z powyższym celem artykułu jest przedstawienie przebiegu polsko-rumuńskiej współpracy politycznej i gospodarczej w latach 2009–2018.

Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy polityczno-gospodarczej

Stosunki Polski z Rumunią regulują dwustronne porozumienia zawarte na przestrzeni XX w. z Królestwem Rumunii (1919–1937), Rumuńską Republiką Ludową (1947–1965), Socjalistyczną Republiką Rumunii (1965–1989) i Republiką Rumunii (od 1990 r.). Z tych wszystkich umów dwustronnych regulujących różne obszary współpracy na szczególną uwagę zasługuje fakt ustanowienia między Polską i Rumunią pod koniec pierwszej dekady XXI w. partnerstwa strategicznego.

Do ustanowienia partnerstwa strategicznego między Polską i Rumunią doszło 7 października 2009 r., podczas oficjalnej wizyty w Rumunii ówczesnego Prezydenta Polski Lecha Kaczyńskiego⁴. Wówczas w Bukareszcie Polska i Rumunia podpisały deklarację o partnerstwie strategicznym. Według dokumentu partnerstwo polsko-rumuńskie obejmuje współpracę w obszarze bezpieczeństwa, dotyczy kwestii energetycznych, rozwoju regionalnego, rolnictwa, transportu i zmian klimatycznych⁵.

Jest to dokument, który współcześnie nie tylko reguluje stosunki dwustronne między dwoma państwami, a także można go rozpatrywać w takiej kategorii, jako wyraz tradycyjnie dobrych stosunków dwustronnych polsko-rumuńskich.

---

⁴ *Wspólna deklaracja o partnerstwie strategicznym*, <http://www.prezydent.pl/archiwum-lecha-kaczynskiego/aktualnosci/rok-2009/art,12,695,wspolna-deklaracja-o-partnerstwie-strategicznym.html> [dostęp: 12.10.2018].

⁵ *Wspólna Deklaracja J.E. Pana Lecha Kaczyńskiego, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz J.E. Pana Traiana Băsescu, Prezydenta Rumunii dotycząca polsko-rumuńskiego Partnerstwa Strategicznego*, www.prezydent.pl/download/gfx/prezydent/pl/.../12/695/1/polish_-_romanian.pdf [dostęp: 11.10.2018].

W celu implementacji zawartego porozumienia Polska i Rumunia co kilka lat podpisują tzw. Plan działań. Pierwszy Plan Działań na lata 2010–2015 był zawarty podczas wizyty Prezydenta Polski Bronisława Komorowskiego w Rumunii 26 października 2010 r.⁶ W dokumencie zostały ujęte kwestie dotyczące współpracy polsko-rumuńskiej w sferze bezpieczeństwa energetycznego, współpracy handlowej, rozwoju przemysłu (głównie górnictwo i transport kolejowy), rozwoju regionalnego i współpracy w dziedzinie obronności⁷. Drugi Plan działań na lata 2016–2020 był zawarty 21 grudnia 2015 r. w Bukareszcie podczas oficjalnej wizyty w Rumunii Ministra Spraw Zagranicznych Witolda Waszczykowskiego. Obecnie administracja dwóch państw współpracuje przy projektach kulturalnych, nad pozyskaniem środków unijnych na wspólne projekty infrastrukturalne a także nad kwestią ustalania wspólnych stanowisk na forum Unii Europejskiej oraz odpowiada za organizując spotkania ekspertów z Polski i Rumunii przed szczytami UE i NATO⁸.

Współpraca polityczna

Przedstawiając przebieg współpracy polsko-rumuńskiej w wymiarze politycznym należy uwzględnić czynniki ją determinujące. I tak, na przebieg współpracy politycznej Polski i Rumunii wywierają wpływ zarówno tradycyjnie dobre stosunki bilateralne, jak i zmiany jakie zaszły na kontynencie europejskim na przełomie XX i XXI w. Upadek reżymów komunistycznych i otwarcie się Wspólnot Europejskich na państwa Europy Środkowo-Wschodniej spowodowały, że Rumunia i Polska obecnie są członkami Unii Europejskiej. Przynależność tych dwóch państw do UE przyczyniło się do tego, że pojawiła się nowa platforma wzajemnych spotkań i dialogu.

Polska i Rumunia, jako dwa największe państwa Europy Środkowo-Wschodniej, mogą wspólnie podejmować działania na rzecz aktywizacji

⁶ P. Pacuła, *Polsko-rumuńska współpraca obronna. Stan obecny i perspektywy*, „Bezpieczeństwo Narodowe” III/2015, s. 14, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/03/35_KBN_PACULA.pdf [dostęp: 12.10.2018].

⁷ Rumunia, *Informacja o stosunkach gospodarczych z Polską*, https://www.mpit.gov.pl/media/22860/KE_Rumunia_25_07_2016.pdf [dostęp: 11.10.2018].

⁸ Rumunia – *partnerstwo strategiczne z Polską, depesza IAR z 21 grudnia 2015 roku*, https://msz.gov.pl/pl/aktualnosci/msz_w_mediach/rumunia_partnerstwo_strategiczne_z_polska_depesza_iar_z_21_grudnia_br_;jsessionid=7B0234442E16FB0D7C98D94B84C69275.cmsap2p [dostęp: 11.10.2018].

całego regionu. O tym świadczy położenie geopolityczne państw i szereg danych. Polskę i Rumunię zamieszkuje 58,1 mln osób, co w skali regionu Europy Środkowej stanowi 51,8% wszystkich mieszkańców regionu. Terytorium tych dwóch państw razem wynosi 45,2% wielkości terytorium całego regionu. Polska i Rumunia wytwarzają w sumie 40,54% ogółu PKB w regionie⁹.

Polska i Rumunia są pierwszym i drugim co do wielkości populacji państwami postkomunistycznymi przyjętymi do Unii Europejskiej i NATO. Jak podkreślają eksperci, te czynniki mogą predestynować Rumunię do odgrywania znaczącej roli w polityce światowych mocarstw. Interesy rumuńskie w bardzo wielu kwestiach są lub mogą być zbieżne z polskimi. W okresie najbliższej współpracy między oboma państwami, tzn. przed II wojną światową oraz w jej trakcie, kooperacja przyniosła zyski obu stronom, pomimo skrajnie niekorzystnej sytuacji międzynarodowej. Polskę i Rumunię łączy wiele: prozachodnie i proamerykańskie tradycje i takie właśnie nastawienie większości społeczeństwa oraz elit politycznych, bezpośrednia bliskość obszaru postsowieckiego, świeże doświadczenia w Unii Europejskiej i podejmowane próby dywersyfikacji dostaw środków energetycznych¹⁰.

W ostatnim czasie jedną z ważniejszych kwestii, które łączą oba państwa, jest stosunek do Ukrainy. W interesie zarówno Polski, jak i Rumunii leży jak największe zbliżenie tego państwa do Zachodu¹¹. Rumunia utrzymywała chłodne stosunki z Ukrainą aż do 2014 r. Pomimo istnienia kwestii spornych stosunki rumuńsko-ukraińskie nabrały nowej dynamiki z powodu aneksji Krymu przez Rosję. Ich wyrazem było i to, że Rumunia, jako pierwsze państwo unijne ratyfikowała umowę stowarzyszeniową UE z Ukrainą oraz dwa państwa zawarły umowę o małym ruchu granicznym w 2014 r.¹²

Przykładem dobrej na obecnym etapie współpracy Polski i Rumunii jest podejście do realizowanego w ramach Europejskiej Polityki Dobrego Sąsiedztwa programu Partnerstwa Wschodniego. Rumunia poparła polsko-szwedzki pomysł Partnerstwa Wschodniego, co było zrozumiałe, ze względu na spe-

⁹ Obliczenia własne na podstawie danych Banku Światowego za 2017 r., <http://databank.worldbank.org/data/source/world-development-indicators> [dostęp: 11.10.2018].

¹⁰ *Na ile Rumunia może być partnerem Polski*, <http://www.omp.org.pl/stareomp/index2cc4.html?module=subjects&func=viewpage&pageid=773> [dostęp: 9.10.2018].

¹¹ Ibidem.

¹² T. Dąborowski, T. Iwański, *Przelamywanie nieufności w stosunkach Rumunii i Ukrainy*, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2016-04-27/przelamywanie-nieufnosc-i-w-stosunkach-rumunii-i-ukrainy> [dostęp: 12.10.2018].

cialne związki tego państwa z Republiką Mołdawią¹³. Znamienne jest i to, że Rumunia i Polska¹⁴ są bardzo aktywne w Mołdawii. Polska i Rumunia w takich obszarach, jak: pogłębienie demokratycznych reform, wzmocnienie praworządności i poprawa kondycji systemu finansowego mogłyby wspólnie zapewnić wsparcie Republice Mołdawii. Jednak obecnie nie podejmują one tego typu wspólnych działań. Polska wiele robi dla Ukrainy, a Rumunia ma pragmatyczne relacje z Mołdawią. Niemniej Polska i Rumunia są zainteresowane kontynuowaniem kluczowych projektów, jak podłączenie Republiki Mołdawii do europejskiej sieci energetycznej i europejskiego systemu gazociągów. Takie działanie przyczyni się do zwiększenia powiązań gospodarczych między Rumunią i Mołdawią. Rumunia udziela Mołdawii pomocy w obszarach, które mają wydzźwięk społeczny – jak zdrowie publiczne, edukacja, infrastruktura i rozwój instytucjonalny. Wspólne projekty polsko-rumuńskie mogłyby przynieść nową jakość wynikającą z połączenia zasobów i doświadczenia¹⁵.

Taka postawa byłaby nie tylko potwierdzeniem zobowiązania, wynikającego z treści deklaracji o strategicznym partnerstwie, jakim jest wspieranie rozszerzenia Unii Europejskiej¹⁶, ale i stałaby się dobrą platformą do rozwoju współpracy w ramach innych przedsięwzięć.

Do takich przedsięwzięć między innymi należy rumuńska inicjatywa *Security Trust*¹⁷. Byłaby to stała platforma do prowadzenia dialogu na temat problemu bezpieczeństwa z sąsiadami UE i innymi ważnymi aktorami. Jest to koncepcja, celem której jest budowanie zaufania poprzez tworzenie wstępnych warunków rozwiązywania trudnych problemów z jakimi borykają się wschod-

---

¹³ *Jest dobrze!* – rozmowa z Gabrielem Bârtașem, <http://www.omp.org.pl/blog/?p=885#more-885> [dostęp: 11.10.2018].

¹⁴ K. Kotulewicz, *Współpraca gospodarcza i polityczna Polski z Republiką Mołdową w ostatnim 20-leciu*, [w:] *Transformacja polska – oczekiwania i rzeczywistość*, cz. II, Kraków 2011, s. 203–221.

¹⁵ *Ovidiu Dranga: Polsko-rumuńska współpraca to geostrategiczna rzeczywistość*, <https://www.euractiv.pl/section/polityka-zagraniczna/interview/ovidiu-dranga-polsko-rumunska-wspolpraca-to-geostrategiczna-rzeczywistosc/> [dostęp: 9.10.2018].

¹⁶ *Polska i Rumunia w strategicznym partnerstwie*, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114881,7120576,Polska_i_Rumunia_w_strategicznym_partnerstwie.html [dostęp: 11.10.2018].

¹⁷ *Czas na polsko-rumuński projekt regionalny!*, <https://www.pism.pl/wydarzenia/goscie-PISM/wyklad-dr-bogdana-aurescu-ministra-spraw-zagranicznych-rumunii> [dostęp: 13.10.2018].

ni i południowi sąsiedzi UE¹⁸. Innym przedsięwzięciem jest polska inicjatywa dotycząca rozwoju międzyregionalnego Polski, Rumunii, Ukrainy i Mołdawii. Ten ostatni pomysł był przedstawiony podczas XXVIII Forum Ekonomicznego w Krynicy, który się odbył na początku września 2018 r.¹⁹

Współpraca polityczna między Polską i Rumunią poza ww. czynnikami obecnie jest w dużym stopniu uwarunkowana zawartym przez strony Partnerstwem Strategicznym, którego głównymi celami jest współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa obu państw, a także w sprawach bezpieczeństwa energetycznego.

Jeżeli chodzi o współpracę Polski i Rumunii w kwestii bezpieczeństwa to należy wyróżnić dwie ścieżki. Pierwsza to stosunki bilateralne, które zakładają wzmocnioną współpracę w sprawach bezpieczeństwa. Składają się na nią intensywne polityczne konsultacje oraz współpraca wojskowa, w tym wspólne ćwiczenia, wymiana dobrych praktyk itd. Dobrym tego przykładem jest zorganizowanie przez Polskę i Rumunię w badanym okresie czasu sześciu spotkań na szczeblu BBN Polski i odpowiednika w Rumunii²⁰. Współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa, jak podkreślają obie strony, jest na wysokim poziomie, a świadczy o tym fakt, że siły zbrojne Rumunii stacjonują w Polsce w ramach sojuszniczej, wzmocnionej wysuniętej obecności, a Siły Zbrojne RP biorą udział w sojuszniczej, dopasowanej wysuniętej obecności na terytorium Rumunii. Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego powiedział, że rozmowy z doradcą rumuńskiego prezydenta, który przebywał z oficjalną wizytą w Warszawie 4–6 grudnia 2017 r. na zaproszenie BBN, dotyczyły kolejnego szczytu NATO w Brukseli i spotkania w ramach tzw. formatu bukaresztańskiego, czyli dziesięciu państw wschodniej flanki NATO²¹.

Druga to tzw. ścieżka wielostronna. Jej przykładem jest powołanie tzw. formatu bukaresztańskiego, który został zainicjowany wspólnie przez prezy-

---

¹⁸ "Ambasador România" – invitat: ministrul afacerilor externe Bogdan Aurescu, <http://www.mae.ro/node/33146> [dostęp: 13.10.2018].

¹⁹ *Wspólne granice – wspólne cele. Partnerstwo międzyregionalne Polski, Rumunii, Ukrainy i Mołdawii*, <http://www.forum-ekonomiczne.pl/wspolne-granice-wspolne-cele-partnerstwo-miedzyregionalne-polski-rumunii-ukrainy-i-moldawii/> [dostęp: 13.10.2018].

²⁰ *Szef BBN ze swoim rumuńskim odpowiednikiem o NATO i wzmocnieniu wschodniej flanki*, <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/8086,Szef-BBN-ze-swoim-rumuńskim-odpowiednikiem-o-NATO-i-wzmocnieniu-wschodniej-flank.html?search=418153> [dostęp: 12.10.2018].

²¹ R. Ionescu-Heroiu, *Polonia și România își consolidează cooperarea pe flancul estic al NATO*, <https://www.capital.ro/polonia-si-romania-isi-consolideaza-cooperarea-pe-flancul-estic-a.html> [dostęp: 12.10.2018].

dentów Polski i Rumunii w listopadzie 2015 r., podczas oficjalnej wizyty Prezydenta Polski Andrzeja Dudy w Bukareszcie²².

Poza tym Polska wspiera tworzenie międzynarodowego dowództwa NATO na poziomie dywizji, co jest dobrze odbierane przez stronę rumuńską z uwagi na doświadczenie zdobyte w tym obszarze przez Polskę²³. Polska i Rumunia są zainteresowane promowaniem silnej wizji Sojuszu Północnoatlantyckiego. Oba państwa opowiadają się za tym, że głównym celem jest dostosowanie NATO do nowych zdolności i misji w rejonie Atlantyku oraz na poziomie globalnym²⁴. Obydwa państwa są zainteresowane zwiększeniem obecności NATO w Europie Środkowo-Wschodniej poprzez zwiększenie obecności infrastruktury oraz obecności jednostek wojskowych NATO²⁵. Wyżej wymienione kwestie powodują, że Polska i Rumunia tworzą zaawansowaną sieć współpracy wielostronnej mającą na celu wyrażanie prawdziwego „głosu wschodniej flanki”²⁶.

W ramach tzw. ścieżki wielostronnej Polska i Rumunia współpracują na płaszczyźnie Forum Salzburg²⁷. Jest to płaszczyzna, w ramach której jest rozwijana współpraca na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego UE, omawiane są kwestie dotyczące zabezpieczania granic zewnętrznych Unii oraz podejmowane są obecnie działania w związku z utrzymującą się w UE presji migracyjnej. Polska w drugiej połowie 2017 r. pełniła prezydencję w Forum Salzburg, któ-

---

²² *Rumunia jest dla Polski strategicznym partnerem w regionie*, <http://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,25,oficjalna-wizyta-prezydenta-andrzeja-dudy-w-rumunii.html> [dostęp: 12.10.2018].

²³ *Ovidiu Dranga: Polsko-rumuńska współpraca to geostrategiczna rzeczywistość*, <https://www.euractiv.pl/section/polityka-zagraniczna/interview/ovidiu-dranga-polsko-rumunska-wspolpraca-to-geostrategiczna-rzeczywistosc/> [dostęp: 9.10.2018].

²⁴ *Wspólna deklaracja o partnerstwie strategicznym*, <http://www.prezydent.pl/archiwum-lecha-kaczynskiego/aktualnosci/rok-2009/art,12,695,wspolna-deklaracja-o-partnerstwie-strategicznym.html> [dostęp: 12.10.2018].

²⁵ *„Rumunia jest dla Polski strategicznym partnerem w regionie”*, <http://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,25,oficjalna-wizyta-prezydenta-andrzeja-dudy-w-rumunii.html> [dostęp: 12.10.2015].

²⁶ *Ovidiu Dranga: Polsko-rumuńska współpraca to geostrategiczna rzeczywistość*, <https://www.euractiv.pl/section/polityka-zagraniczna/interview/ovidiu-dranga-polsko-rumunska-wspolpraca-to-geostrategiczna-rzeczywistosc/> [dostęp: 9.10.2018].

²⁷ Form Salzburg jest jedną z najważniejszych dla Polski, nieformalnych inicjatyw międzynarodowych w obszarze spraw wewnętrznych, która została powołana w 2007 r. Państwami członkowskimi Forum Salzburg są: Austria, Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry.

ra 10 stycznia 2018 r. objęła Rumunia²⁸. Obecnie Polska i Rumunia, a także Węgry, starają się zacieśniać współpracę w kwestiach migracyjno-azytowych, ochrony granic, walki z handlem ludźmi i przemytem ludźmi, jak również w kwestiach walki z przestępczością międzynarodową²⁹.

Polska wspiera ambicje Rumunii w kwestii przystąpienia do strefy Schengen. Taka deklaracja została złożona podczas polsko-rumuńskich konsultacji międzyrządowych, które odbyły się z udziałem premierów Polski i Rumunii w maju 2018 r.³⁰ W 2017 r. przewodniczący Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker w swoim orędziu o stanie Unii z dnia 13 września 2017 r. w związku z niekontrolowanym napływem migrantów na teren Europy wskazał, że „wspólne granice i wspólna ochrona muszą iść ze sobą w parze”. W latach 2009 i 2010 Komisja Europejska oceniła Rumunię i Bułgarię w kwestii ochrony granic zewnętrznych UE. Oba państwa otrzymały pozytywną ocenę w zakresie spełnienia warunków koniecznych do przystąpienia do strefy. Natomiast w 2017 r. ze strony Komisji Europejskiej padła propozycja dotycząca tego, żeby Rada UE podjęła decyzję otwierającą drogę do zniesienia kontroli wewnętrznych granicach między Rumunią i Bułgarią a ich unijnymi sąsiadami³¹.

Jak wyżej było wspomniane Polska i Rumunia współpracują również nad problemem bezpieczeństwa energetycznego. Obydwa państwa, podpisując porozumienie dotyczące strategicznego partnerstwa, wyraziły chęć zacieśnienia współpracy na rzecz konsolidacji sektora energetycznego w ramach unijnego rynku. W tym celu oba państwa są gotowi do współpracy na poziomie UE w celu opracowania i wdrożenia wspólnej polityki energetycznej. Rumunia i Polska są zainteresowane budową energetycznego korytarza południowego, który ma stanowić bezpośrednie połączenie UE z basenem Morza Kaspijskie-

---

²⁸ *O bezpieczeństwie granic podczas Forum Salzburg*, <https://www.mswia.gov.pl/pl/aktualnosci/16727,O-bezpieczenstwie-granic-podczas-Forum-Salzburg.html> [dostęp: 12.10.2018].

²⁹ *Konferencja Ministrów Spraw Wewnętrznych Forum Salzburg i Bałkanów Zachodnich*, <https://www.mswia.gov.pl/pl/aktualnosci/17440,Konferencja-Ministrow-Spraw-Wewnetrznych-Forum-Salzburg-i-Balkanow-Zachodnich.html> [dostęp: 12.10.2018].

³⁰ *Premier: Polska wspiera ambicje Rumunii przystąpienia do strefy Schengen*, <https://www.tvp.info/37366364/premier-polska-wspiera-ambicje-rumunii-przystapienia-do-strefy-schengen> [dostęp: 9.10.2018].

³¹ *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczący utrzymania i wzmocnienia strefy Schengen z dnia 27.09.2017*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0570> [dostęp: 12.10.2018].

go oraz Bliskim Wschodem. Za priorytet w ramach tego korytarza uznano projektowany gazociąg Nabucco³².

Rozwój współpracy w ramach w/w kwestii przyczynił się do tego, że obecnie Polska i Rumunia zintensyfikowały relacje bilateralne, czego dobrym przykładem jest zorganizowanie szeregu konferencji z udziałem ekspertów i polityków dwóch państw. Ostatnia tego typu konferencja odbyła się 24 kwietnia 2018 r. w rumuńskim Senacie w Bukareszcie. Organizatorami wydarzenia byli *Warsaw Institut* (Polska) oraz Narodowa Szkoła Studiów Politycznych i Administracji (Rumunia). Były to zarazem pierwsze polsko-rumuńskie rozmowy w formacie okrągłego stołu³³.

Podobne działania podejmuje Fundacja Instytut Studiów Wschodnich w Warszawie i rumuński partner New Strategy Center, którzy dotychczas zorganizowali trzy konferencje³⁴ stanowiące element polsko-rumuńskiego dialogu na temat najważniejszych wyzwań politycznych i gospodarczych w regionie. Te konferencje były także okazją do roboczego spotkania przedstawicieli grup bilateralnych z polskiego i rumuńskiego parlamentu³⁵. Jest to inicjatywa, która jest przykładem jednej z form polsko-rumuńskiej współpracy w Europie.

Współpraca gospodarcza

Dobra współpraca w wymiarze politycznym pozytywnie wpływa na przebieg bilateralnych relacji gospodarczych Polski i Rumunii. O tym jak dobrze się układają stosunki gospodarcze między tymi państwami świadczy wielkość obrotów handlowych i wielkość bezpośrednich inwestycji zagranicznych (tabela 1 i 2).

---

³² *Wspólna deklaracja o partnerstwie strategicznym*, <http://www.prezydent.pl/archiwum-lecha-kaczynskiego/aktualnosci/rok-2009/art,12,695,wspolna-deklaracja-o-partnerstwie-strategicznym.html> [dostęp: 12.10.2018].

³³ *Polska i Rumunia: współpraca energetyczna i infrastrukturalna – podsumowanie konferencji Warsaw Institute w Bukareszcie*, <https://warsawinstitute.org/pl/polska-rumunia-wspolpraca-energetyczna-infrastrukturalna-podsumowanie-konferencji-warsaw-institute-w-bukareszcie/> [dostęp: 13.10.2018].

³⁴ Pierwsza konferencja odbyła się w marcu 2017 r. w Bukareszcie, druga – w listopadzie 2017 r. w Warszawie i trzecia – 28 marca 2018 r. w Bukareszcie.

³⁵ „*Polsko-Rumuńska Współpraca w Europie*”. *Trzecia edycja polsko-rumuńskiej debaty w Bukareszcie*, <http://www.forum-ekonomiczne.pl/polsko-rumunska-wspolpraca-w-europie-trzecia-edycja-polsko-rumunskiej-debaty-w-bukareszcie/> [dostęp: 13.10.2018].

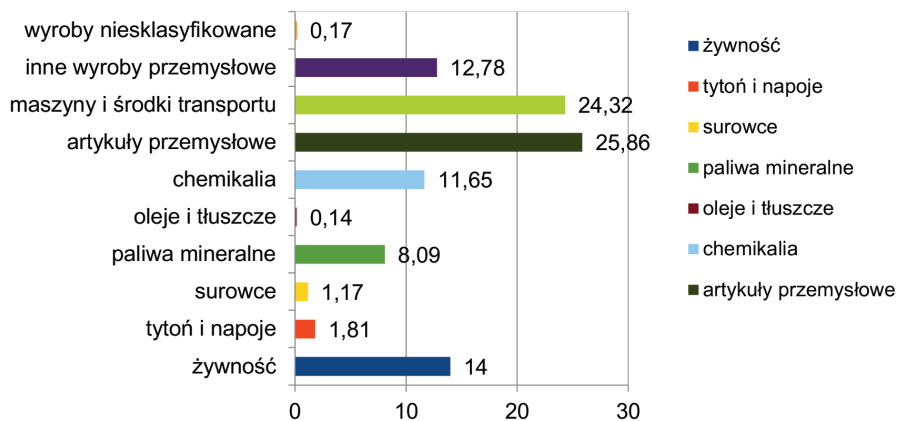
Tabela 1. Wielkość wymiany handlowej Polski z Rumunią w latach 2009–2018, mln USD

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
Eksport	1 833,2	2 135,4	2 899,4	2 714,9	3 035,5	3 330,7	3 178,8	3 486,4	4 084,9	2 593,0
Import	814,7	1 225,2	1 432,0	1 239,8	1 479,1	1 699,9	1 571,6	1 662,2	1 957,5	1 137,3
Saldo	1 018,5	910,28	1 467,4	1 475,1	1 556,4	1 630,8	1 607,2	1 824,2	2 127,4	1 455,7

* dane obejmują pierwsze półrocze 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Trade statistics for international business development, <https://www.trademap.org/> [dostęp: 25.10.2018].

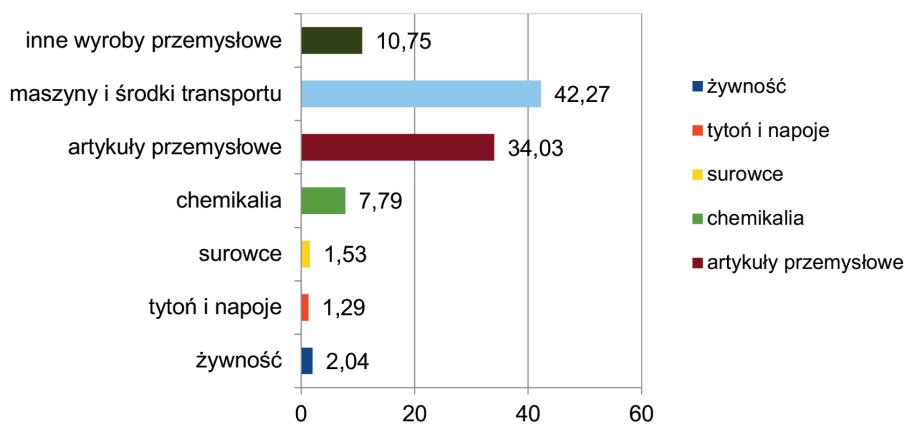
W latach 2009–2017 polski eksport do Rumunii zwiększył się ponaddwukrotnie, a rumuński eksport do Polski o 2,4 razy. W pierwszej połowie 2018 r. eksport z Polski do Rumunii wyniósł prawie 2,6 mld USD, a eksport Rumunii do Polski był równy 1,1 mld USD. Polska w handlu z Rumunią ma dodatnie saldo, natomiast Rumunia w handlu z Polską ujemne. Taki stan rzeczy świadczy o tym, że polskie towary na rynku rumuńskim są bardziej konkurencyjne w stosunku do towarów rumuńskich na rynku polskim.

Rysunek 1. Struktura towarowa polskiego eksportu na rynek rumuński, w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych United Nations Conference on Trade and Development, <http://unctadstat.unctad.org/> [dostęp: 25.10.2018].

W eksporcie z Polski do Rumunii wiodące miejsce zajmują: artykuły przemysłowe (25,86%), maszyny i środki transportu (24,32%), żywność (14%), inne wyroby przemysłowe (12,78%) i chemikalia (11,56%). Natomiast w eksporcie z Rumunii do Polski istotne miejsce zajmują maszyny i środki transportu (42,27%), artykuły przemysłowe (34,03%) i inne wyroby przemysłowe (10,75%).

Rysunek 2. Struktura towarowa rumuńskiego eksportu na rynek polski, w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych United Nations Conference on Trade and Development, <http://unctadstat.unctad.org/> [dostęp: 25.10.2018].

Biorąc pod uwagę strukturę towarową polsko-rumuńskiej wymiany należy zauważyć, że istotną część w handlu wzajemnym zajmują wyroby o wysokiej wartości dodanej. Struktura towarowa handlu zagranicznego Polski z Rumunią w takich grupach towarowych, jak: surowce, chemikalia, artykuły przemysłowe i inne wyroby przemysłowe w badanym przedziale czasowym cechowała się wzrostem powiązań wewnątrzgałęziowych. Natomiast grupa towarowa maszyny i środki transportu jest tą grupą, gdzie w badanym przedziale czasowym występowały wyłącznie obroty wewnątrzgałęziowe. Jest to bardzo korzystne z punktu widzenia współpracy gospodarczej dwóch państw, ponieważ taki rodzaj wymiany przyczynia się do tworzenia łańcucha powiązań kooperacyjnych w obrębie ww. branż.

Tabela 2. Wielkość polskich bezpośrednich inwestycji w Rumunii

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba polskich przedsiębiorstw	527	574	619	662	717	783	862	936	1012	1 085
Wartość BIZ, mln USD	114	166	178	212	306	355	496	503	535	570

Źródło: Krajowy Rejestr Handlowy, <https://www.onrc.ro/> [dostęp: 25.10.2018].

Istniejący między Polską i Rumunią łańcuch powiązań gospodarczych rozwija się za pośrednictwem bezpośrednich inwestycji zagranicznych (tabela 2). Według danych Krajowego Rejestru Handlowego w Rumunii na koniec sierpnia 2018 r. było zarejestrowanych 1085 polskich firm o ogólnej wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych 448 mln EUR. Polska w roku bieżącym przesunęła się na 18 miejsce w rankingu inwestorów zagranicznych na rynku Rumunii³⁶.

Jeżeli chodzi o bezpośrednie inwestycje zagraniczne Rumunii w Polsce, to ze względu na możliwości gospodarcze tego państwa są one skromniejsze w stosunku do wielkości polskich BIZ w Rumunii. I tak, rekordowa wielkość rumuńskich BIZ do Polski napłynęła w 2013 r. i wynosiła 54,9 mln USD. W sumie w latach 2009–2017 rumuńscy przedsiębiorcy zainwestowali w Polsce 115,8 mln USD³⁷.

Jak zostało wspomniane wyżej, Rumunia i Polska w ramach partnerstwa strategicznego podejmują działania na rzecz rozwoju przemysłu, a przede wszystkim współpracują w branży górniczej. Rumunia ma podobne problemy w kwestii restrukturyzacji górnictwa. Rumunia posiada zasoby węgla brunatnego (około 3 mld ton), który jest wydobywany w 44 ośrodkach, a w pozostałych 153 ośrodkach wydobywanie jest wstrzymane³⁸. Podobnie jak w Polsce rumuńscy górnicy są zwalniani z kopalń oraz otrzymują odprawy przeznaczone na zakładanie własnych firm. Niestety w Rumunii ten program rozwoju przedsiębiorczości nie przyniósł pozytywnych efektów w postaci spadku bezrobocia wśród byłych górników³⁹. Polska wymienia się z Rumunią doświadczeniem

³⁶ Dane statystyczne Krajowego Rejestru Handlowego w Rumunii, <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici?id=254> [dostęp: 25.10.2018].

³⁷ Obliczenia własne na podstawie danych Narodowego Banku Polski, <https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/publikacje/zib/zib.html> [dostęp: 25.10.2018].

³⁸ *Sytuacja w Rumunii*, <http://eko-unia.org.pl/rton-o-projekcie/sytuacja-w-rumunii/> [dostęp: 30.10.2018].

³⁹ *Górnicy z doliny lez*, <https://voxeurop.eu/pl/content/article/1392011-gornicy-z-doliny-lez> [dostęp: 30.10.2018].

dotyczącym wykorzystania funduszy pomocowych UE, których pozyskanie pomaga łagodzić negatywne skutki społeczne restrukturyzacji przemysłu górniczego⁴⁰.

Obecnie na przebieg współpracy gospodarczej Rumunii i Polski wpływa uczestnictwo dwóch państw w tzw. **Inicjatywie Trójmorza**. Inicjatywa Trójmorza została zainicjowana przez Prezydenta Republiki Chorwacji podczas spotkania na marginesie Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku we wrześniu 2015 r. Wówczas liderzy dwunastu państw UE, położonych między Morzem Adriatyckim, Morzem Bałtyckim i Morzem Czarnym: Austria, Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Estonia, Węgry, Łotwa, Litwa, Polska, Rumunia, Słowacja i Słowenia postanowili, że kolejne spotkanie w tym formacie odbędzie się w Dubrowniku⁴¹. Wiodącym celem Inicjatywy jest wzmacnianie spójności UE poprzez zacieśnienie współpracy infrastrukturalnej, energetycznej i gospodarczej państw Europy Środkowej. Realizacja tego nadrzędnego celu, wynikającego z potrzeb regionu, ma się przyczynić do zwiększenia stabilności i bezpieczeństwa państw objętych inicjatywą oraz pozwoli nadrobić dystans dzielący państwa Europy Środkowej od państw zachodnich Unii Europejskiej⁴². Istotne jest to, że od chwili wstąpienia państw Europy Środkowej do Unii Europejskiej w regionie realizowane były inwestycje w osi Wschód–Zachód. Fakt ten powoduje, że dla regionu Europy Środkowej kluczowa jest realizacja wspólnych inicjatyw infrastrukturalnych na osi Północ–Południe, czyli od Morza Bałtyckiego przez Adriatyk do Morza Czarnego⁴³.

Rozbudowa infrastruktury transportowej jest istotnym elementem Inicjatywy. Według raportu PwC i Atlantic Council przez ostatnie dwadzieścia lat w regionie zbudowano ok. 5,6 tys. km nowych autostrad, w tym samym okresie na nową infrastrukturę drogową wydano w sumie ok. 210 mld EUR, z czego 150 mld EUR pochodziło z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, a 60 mld EUR z programu „Łącząc Europę” i Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Według szacunków autorów raportu potrzeby inwestycyjne regionu wynoszą

⁴⁰ Z Rumuniami o rozwoju współpracy międzyregionalnej, https://slaskie.pl/content/627_2003-06-09?page=190&t=spotkania-uroczysto%C5%9Bci [dostęp: 30.10.2018].

⁴¹ Szczyt Inicjatywy Trójmorza NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE, <http://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,653,inicjatywa-trojmorza-three-seas-initiative.html> [dostęp: 11.10.2018].

⁴² Gaz i transport. Potencjał Trójmorza w liczbach (ANALIZA), <http://biznesalert.pl/gaz-transport-trojmorze-analiza/> [dostęp: 11.10.2018].

⁴³ Szczyt Inicjatywy Trójmorza...

dodatkowo 615 mld EUR do 2025 r.⁴⁴ Priorytetem jest budowa m.in. Korytarza Transportowego Bałtyk–Adriatyk, drogi *Via Carpatia* i *Via Baltica*, połączeń kolejowych *Rail Baltica* i *Amber Rail Freight Corridor* oraz realizacja inicjatywy samorządowych, takich jak Środkowoeuropejski Korytarz Transportowy⁴⁵. Realizacja projektów infrastrukturalnych w ramach Inicjatywy Trójmorza jest swego rodzaju szansą nie tylko w zakresie pokonania ww. barier, ale przede wszystkim wpłynie na zwiększenie atrakcyjności całego regionu Europy Środkowej⁴⁶.

W ostatnich kilku latach dobrym przykładem ww. przedsięwzięć między Polską i Rumunią⁴⁷ jest podpisanie w lipcu 2017 r. Memorandum o współpracy między polskimi przedsiębiorstwami PKP CARGO S.A. i Port Gdański S.A. a rumuńskim przewoźnikiem kolejowym CFR Marfa i Portem Konstanca. Zawarty dokument pozwala na rozwój dotychczasowej współpracy polsko-rumuńskiej w zakresie usług logistycznych w korytarzu kolejowym między Portem Gdańsk a Portem Konstanca⁴⁸.

W ramach Inicjatywy Trójmorza jest realizowana także współpraca na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, a w szczególności są prowadzone prace w zakresie dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego. Jest to istotne zważywszy na fakt, że państwa Europy Środkowo-Wschodniej są uzależnione od dostaw gazu ziemnego z Rosji, która – w zależności od państwa – odpowiada za dostawę od 54% do 100% importowanego gazu. Skutki uzależnienia dostaw od jednego eksportera najlepiej widać na przykładzie Bułgarii, która jest w 100% uzależniona od importu gazu z Rosji. W rezultacie cena za

---

⁴⁴ *Inicjatywa Trójmorza szansą na stworzenie wspólnej wizji finansowania infrastruktury transportowej w Europie Środkowo-Wschodniej*, <https://www.pwc.pl/pl/media/2017/2017-07-04-inicjatywa-trojmorza-szansa-na-stworzenie-wspolnej-wizji-finansowania-infrastruktury-transportowej-cee.html> [dostęp: 11.10.2018].

⁴⁵ *Szczyt Inicjatywy Trójmorza NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE*, <http://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,653,inicjatywa-trojmorza-three-seas-initiative.html> [dostęp: 11.10.2018].

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ Rumunia posiada łącznie 20 tys. km linii kolejowych i jest pod tym względem siódmą najdłuższą siecią w Europie. Zob. *Nowy rumuński pociąg jest już na torach*, <https://kurierekolejowy.eu/aktualnosci/20580/nowy-rumunski-pociag-jest-juz-na-torach.html> [dostęp: 30.10.2018].

⁴⁸ *PKP Cargo i Port Gdańsk rozwijają z Rumunią szlak transportowy Trójmorza*, <http://biznesalert.pl/pkp-cargo-port-gdansk-rozwijaja-rumunia-szlak-transportowy-trojmorza/> [dostęp: 30.10.2018].

importowany gaz w Bułgarii należy do najwyższych w Europie⁴⁹. W związku z powyższym państwa regionu podejmują działania na rzecz rozbudowy infrastruktury przesyłowej. Ważną rolę w tym procesie może odegrać Polska, dając istotny impuls w przebudowie istniejącego modelu dostaw i handlu w regionie. Istotnym elementem będzie stworzenie w Polsce tzw. hubu gazowego, czyli miejsca hurtowego obrotu gazem, który może obejmować cały kraj lub nawet cały region. Realizacja tego projektu będzie wymagała jednak zbudowania odpowiedniej infrastruktury oraz zawarcia zdywersyfikowanych kontraktów na dostawę gazu. Rozbudowa terminala regazyfikacyjnego LNG w Świnoujściu oraz budowa *Baltic Pipe* mogą być ważnymi elementami, które istotnie przyczynią się do realizacji omawianego przedsięwzięcia. W tym kontekście należy wspomnieć o tym, że GAZ-SYSTEM S.A. oraz Towarowa Giełda Energii podpisały list intencyjny w zakresie rozwoju hubu gazowego w Polsce. Strony są zainteresowane wypracowaniem mechanizmów rynkowych dla sektora gazu w Polsce, a także współpracą regionalną w celu zintegrowania rynków⁵⁰.

Współpraca polsko-rumuńska w kwestii bezpieczeństwa energetycznego jest istotna i z tego tytułu, iż Rumunia posiada znaczące zasoby gazu łupkowego, które mogą wystarczyć na ponad 100 lat, tj. 1,444 mld m³⁵¹. W listopadzie 2012 r. w mediach rumuńskich pojawiła się informacja o złożach gazu na dnie Morza Czarnego. W ramach przeprowadzonej analizy przez koncerny energetyczne OMV i Exxon Mobil rezerwy gazu wynoszą od 42 do 84 mld m³ gazu naturalnego, zaznaczając, że może ich być nawet około 100 mld m³. Dla Rumunii, tak samo jak i dla Polski, bardzo duże znaczenie ma realizacja projektu, mającego na celu utworzenie korytarza gazowego Północ-Południe, który połączy Polskę, Czechy, Rumunię, Słowację i Węgry. Projekt ten jest w Polsce uważany za priorytetowy dla rozwoju rynku gazu w regionie oraz ma on stworzyć jednolite zasady handlu gazem w regionie i wpłynąć na osłabienie powiązań z Rosją. Główny cel tej inwestycji to dywersyfikacja środkowo-europejskiego rynku gazowego⁵².

⁴⁹ Gaz i transport. Potencjał Trójmorza w liczbach (ANALIZA), <http://biznesalert.pl/gaz-transport-trojmorze-analiza/> [dostęp 11.10.2018].

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ România are rezerve de gaze de șist „pentru consumul pe 100 de ani”, <https://www.timpul.md/articol/romania-rezerve-de-gaze-de-sist-pentru-consumul-pe-100-de-ani--46733.html> [dostęp: 11.10.2018]

⁵² A. Pyziak-Rapacz, *Bezpieczeństwo energetyczne Rumunii*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” 2014, nr 8 (3), s. 47–56

Podsumowanie

Polska i Rumunia jako strategiczni partnerzy w regionie oraz dwa największe państwa z Europy Środkowo-Wschodniej, członkowie UE i NATO, mogą odegrać kluczową rolę w integracji i konsolidacji całego regionu. Sprzyjają temu wspólne inicjatywy oraz realizacja wspólnych projektów regionalnych. Jest to szczególnie ważne ze względu na wyzwania jakie niosą obecne czasy. Jednym z nich jest coraz bardziej globalizujący się świat, w którym takie państwa, jak Polska czy Rumunia muszą konkurować nie tylko z tradycyjnymi mocarstwami, lecz starać się zaznaczyć swą niezależność wobec silnych państw i bloków, które wcześniej nie były aktywne na Starym Kontynencie.

Stosunki Polski i Rumunii cechują się dużym potencjałem, który obecnie nie jest jeszcze w pełni wykorzystywany. Pozycję Rumunii i Polski w ramach większych sojuszy regionalnych wzmacnia członkostwo w Unii Europejskiej i w NATO. Czynnikiem ten powoduje, jak i inne wyżej wspomniane, że Rumunia i Polska podejmują szereg działań na rzecz aktywizacji całego regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Podejmowane przez obydwa państwa działania w obszarze bezpieczeństwa energetycznego czy tworzenia nowych rozwiązań infrastrukturalnych w przyszłości mogą przyczynić się do wzrostu atrakcyjności regionu. Wspólne projekty polsko-rumuńskie przynoszą nową jakość wynikającą z połączenia zasobów i doświadczenia. Jest to szczególnie istotne, ponieważ sąsiadujące z Polską i Rumunią Ukraina i Mołdawia, państwa Partnerstwa Wschodniego wykazują nie tylko zainteresowanie, ale i chęć przeprowadzenia reform, które mają je przybliżyć do Unii Europejskiej. W tym przypadku Polska i Rumunia, jako państwa bardzo aktywne na Ukrainie i w Mołdawii, łącząc siły i podejmując się realizacji wspólnych projektów, mogłyby przyczynić do zmian jakościowych u wschodnich sąsiadów.

SUMMARY

The article concerns selected problems in the bilateral cooperation between Poland and Romania in 2009–2017. The study attempts to identify the challenges these countries face and how they take action in this regard. The article presents the problem of political and economic cooperation between Poland and Romania in the examined period of time. Issues such as cooperation in the area of external security, energy secu-

riety or cooperation within the framework of the Three Seas Initiative were discussed. It is important that the joint activities undertaken by Romania and Poland contribute to increasing the attractiveness of the region of Central and Eastern Europe.

Keywords: Poland, Romania, Central and Eastern Europe, political cooperation, economic cooperation, the Three Seas Initiative, external security, energetic safety